

Warszawa 3 sierpnia 2025

Prof. dr hab. Jerzy Trzebiński

Wydział Psychologii

Uniwersytet SWPS, Warszawa

Opinia w sprawie wniosku dr Michaliny Ilskiej o otwarcie przewodu
habilitacyjnego

Opinię przedstawiam w oparciu o sporządzoną przez dr Ilską listę jej podstawowych artykułów empirycznych a także załączone dodatkowe teksty.

Autorka – we współpracy z wieloma osobami (najczęściej jest pierwszą autorką publikacji) - przeprowadziła szereg badań nad wieloma objawami towarzyszącymi ciąży. Publikacje dostarczone do recenzji obejmują okres ostatnich 5 lat. Liczba publikacji (15) jest znaczna.

Przedstawione publikacje mają być podstawą otwarcia i ewentualnie pozytywnego zakończenia przewodu habilitacyjnego w dyscyplinie psychologia. Wszystkie publikacje mają podobny cel, schemat metodologiczny i sposób redagowania. Są to badania korelacyjne z użyciem kwestionariuszy badających natężenie określonych cech osobowościowych oraz mierzących reagowanie psychiczne na własną ciążę. W przypadku każdego badania dyskusja wyników polega na interpretowaniu wykazanych zależności i ewentualnie formułowania wniosków praktycznych, np. dla personelu medycznego. Wszystkie badania i artykuły mają wielu (4- 5) autorów, w publikacjach wykazanych jako podstawowe we wniosku habilitacyjnym dr Ilska jest pierwszą autorką. Biorąc pod uwagę liczbę przeprowadzonych i opublikowanych badań w ciągu ostatnich lat dorobek badawczy Pani doktor jest bardzo duży.

Ocena dorobku habilitacyjnego

W postępowaniu habilitacyjnym (ale też w „normalnym” rozwoju badań empirycznych) oczekiwane jest, że ważnym punktem finalizacji dużego etapu badań jest sformułowanie teoretycznego modelu badanego procesu. Jest to ważne – zwłaszcza w przewodzie habilitacyjnym. (W końcu psychologia nie jest nauką o związkach między wynikami w kwestionariuszach ale nauką o psychologicznych mechanizmach zachowań człowieka). Taki model **może** być początkiem nurtu badań (jest to korzystne) ale na pewno **musi** być jego finałem.

Jestem przekonany że wszczynanie procedury habilitacyjnej powinno zaczynać się po takiej „teoretycznej” publikacji. Jej (jedyną ?) autorką, autorem powinna być badaczka ubiegająca się o habilitację. Takiej publikacji nie ma na razie. Zachęcam dr Ilską do takiej publikacji – jej ona wg mnie niezbędna. Proponuję na wstępie takiego artykułu analizę **specyfiki ciąży** jako długotrwałej sytuacji stresowej. Na podstawie uzyskanych wyników własnych badań i również innych badań poświęconych reagowaniu psychiki kobiety na ciążę, autorka może zbudować ew. zweryfikować i udoskonalić model. Czytelnik nie ma wtedy do czynienia z zestawem słabo powiązanych tematycznie obserwacji ale z przemyślaną interpretacją danych, umożliwiającą dalszy rozwój badań oraz wyciąganie przemyślanych wniosków praktycznych dotyczących opieki medycznej w okresie ciąży. Taki artykuł będzie solidną podstawą poparcia wniosku o otwarcie przewodu habilitacyjnego. Podsumowując, nie mogę w obecnym stanie rzeczy poprzeć wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego dla Pani dr Michaliny Ilskiej.

Rozwinięta recenzja i ocena poszczególnych składników dorobku badawczego oraz osiągnięć towarzyszących dr Michaliny Ilskiej

Dorobek badawczy i publikacyjny

Dorobek badawczy habilitantki obejmuje artykuły przedstawiające 5-letni cykl badań nad czynnikami ryzyka i czynnikami ochronnymi zdrowia psychicznego kobiet w ciąży i w okresie okołoporodowym. Badania te zostały przedstawione w wielu publikacjach zbiorowych, z których 10 wchodzi do wybranego przez autorkę cyklu „dzieło” w postępowaniu habilitacyjnym. W tych 10 publikacjach Dr Ilska jest pierwszą autorką. Wyróżnić w nich można trzy wątki badawcze.

- (1) osobowościowe predyktory dobrostanu psychicznego kobiet w okresie ciąży (dwie publikacje),
- (2) sytuacyjne i osobowościowe czynniki wspomagające lub zagrażające dobrostanowi kobiet w ciąży ale przede wszystkim w okresie poporodowym (pięć publikacji),
- (3) czynniki wpływające na zdrowie psychiczne kobiety w okresie ciąży w okresie pandemii COVID-19 (trzy publikacje).

Wspólnym wątkiem tych trzech grup badań i ich publikacji jest zdrowie psychiczne kobiety w ciąży lub okresie poporodowym lub w czasie zagrożenia zdrowia i życia przez rozwijającą się groźną epidemię.

Na moją wysoką ocenę zasługuje liczba wykonanych w ciągu ostatnich 5 lat badań i ich publikacje w dobrych czasopismach międzynarodowych. Nie mam zastrzeżeń do metodologii badawczej i dobrze oceniam przygotowanie warsztatowe tych badań (narzędzia pomiarowe, zastosowane analizy statystyczne). Badania prowadzone były zawsze w parosobowych zespołach (niektóre z udziałem osób z zagranicy). W tych badaniach i publikacjach autorstwo teoretycznych założeń i opracowaniu hipotez badanych przypisane zostało wielu autorom (z wyjątkiem jednej publikacji z dwiema autorkami). W latach 2022-2023 dr Ilka kierowała projektem (Miniatura) finansowanym przez NCN.

Pozytywnie oceniam wartość naukową badań w których uczestniczyła jako osoba pierwszoplanowa dr Ilka.

Publikacje mają również wartość praktyczną, na co zwraca uwagę dr Ilka – wnoszą wartościową wiedzę dla personelu medycznego – mogą pomóc w opiece okołoporodowej. Jest to ważny praktyczny wkład Pani doktor.

Osiągnięcia dydaktyczno – organizacyjne

Dr Ilka w swoim sprawozdaniu przedstawia również listę osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę. W dziedzinie dydaktyki prowadziła autorskie wykłady fakultety i inne formy zajęć dla studentów. Była promotorką i recenzentką szeregu prac magisterskich, tutorem dwóch wyróżniających się studentek. Prowadziła działalność popularyzatorską na wielu forach. Kierowała paroma projektami badawczo- praktycznymi finansowanymi ze środków statutowych Instytutu Psychologii, Uniwersytetu Śląskiego w latach 2021-2025.

Podsumowując najważniejszą część dorobku badawczego odnoszącego się do wniosku o habilitację stwierdzam że:

- Dorobek jest liczbowo i badawczo bardzo dobry, wyróżnia się liczba publikacji.
- Jednak gdy oceniamy naukowy wkład **indywidualny** dr Ilskiej w tych badaniach i w związanych z nimi publikacjach (a o taki wkład chodzi w postępowaniu habilitacyjnym) – to trudno jest ocenić wielkość Jej indywidualnego wkładu ponieważ we wszystkich publikacjach autorstwo w zakresie (a) teoretycznej

podstawy badania i (b) procedur badawczych przypisany jest większość autorom artykułu (z wyjątkiem jednej, dwuosobowej publikacji).

Ogólna ocena opublikowanego dorobku naukowego

Pomijając wysoko oceniony dorobek dydaktyczny i organizacyjny w mojej ocenie dorobku habilitacyjnego dr Ilskiej wezmę pod uwagę przede wszystkim Jej dzieło naukowe. **W tej ocenie opieram się na obiektywnym efekcie badań: wartości publikacji i opisanych w nim badań i rozważań.**

Pozytywnie oceniam wartość naukową artykułów autorstwa dr Ilskiej. Mankamentem pewnym jest fakt że – jeśli opieramy się na opisie wkładu autorskiego w „stopce”- trudno ocenić wielkość osobistego wkładu dr Ilskiej w teorię i metodę a także w dyskusje wyników. Sporo współautorów ma zaznaczony wkład taki sam w teorię i metodę. Zwykle pierwszy autor – ten najważniejszy - ma wkład wyróżniający się. Przede wszystkim w zakresie hipotezy i jej przesłanek teoretycznych. W wymogach habilitacyjnych wymienia się **samodzielność badawczą** osoby ubiegającej się o habilitację (o habilitację ubiega się jedna konkretna osoba). Ta samodzielność nie jest artykułowana w jasny, jednoznaczny sposób w dostarczonym zestawie artykułów. Mogę tylko założyć że jest wyróżniający się.

Jest jednak – ważniejszy problem. Powstrzymuje mnie od poparcia w tej chwili wniosku o habilitację.

Wniosek końcowy

Zgodnie z wykładnią przepisów o przewodach habilitacyjnych niezbędnym dziełem w przewodzie **jest przynajmniej jeden tekst który WYKRACZA POZA tematykę poszczególnych badań empirycznych.** W przypadku serii badań na określony temat taki tekst powinien mieć charakter teoretyczno - empiryczny i powinien usytuować pokazany w artykułach własny dorobek empiryczny na tle związanego z nim obszaru wiedzy (tu: psychologicznej). Czyli chodziło by to o teorię (jedną, kilku) odnoszącej się do zjawisk badanych przez przyszłą habilitantkę. Rozważania zawarte w takim artykule pozwalałyby lepiej zrozumieć - czytelnikowi - ale i autorce - na czym polegają mechanizmy psychologiczne obserwowane w wykonanych przez Nią badaniach a w konsekwencji: rozumieć i zwerbalizować co te badania wnoszą nowego do wiedzy o psychologii ciąży. Chodzi o takie przykłady ogólniejszych zjawisk jak: kryzys, stres i przemiany tożsamościowe. Występują one lub mogą występować w szczególny sposób w okresie ciąży. Takie analizy top - down pozwalałyby precyzyjniej i w nowy sposób odnieść się do problemów: jak wspierać

psychologiczne dobrostan kobiety w ciąży i tym samym przebieg ciąży. Wspomogły by też myślenie nad kierunkami przyszłych badań nad psychologicznymi aspektami ciąży. Jakie tematy byłyby interesujące i pożyteczne dla wiedzy o zjawisku i wsparciu kobiety?. **Takiej analizy nie ma w obecnych publikacjach dr Ilskiej. Artykuł o którym piszę powinien mieć jedną autorkę - habilitantkę - powinien być samodzielny. Samodzielność osoby ubiegającej się o habilitację jest wymagana w ustawie.**

Stąd – w tym momencie – moja negatywna ocena dorobku ale też rekomendacja dla dr Michaliny Ilskiej: **napisanie samodzielnego artykułu na powyższy temat, o opisanym charakterze .**

Pozwoli to na moją pozytywną ocenę Jej dorobku habilitacyjnego.

Prof. dr hab. Jerzy Trzebiński

A handwritten signature in black ink, reading "Jerzy Trzebiński". The signature is written in a cursive, flowing style with a large initial 'J'.